

SZABOLES.

Vegyés tartalmu heti lap.

Megjelenik minden vasárnapon.

Kiadó-tulajdonos: a „szabolcsmegyei lapkiadó-társulat.”

Előfizetési árak:

Egész évre	4 frt.
Félévre	2 frt.
Negyedévre	1 frt.

Szerkesztői iroda, hová a lap szellemi részét tárgyazó küldemények intézendők: **Semináriumi épület.**

Bérmertetlen levelek csak ismert kezekből fogadhatók el. A kéziratok nem adhatók vissza.

Kiadó-hivatal,

hová az előfizetési pénzek, a lapra szánt hirdetések és felszólamlások küldendők: **Nagy tér 136. sz. a**

Hirdetési díjak:

Minden 5 hasabos petű-sor egyszeri hirdetésnél 5 kr többszörinél 4 kr.

Terjedelmes hirdetések többszöri beiktatása, kedvezőbb feltételek alatt eszközölhető.

Minden egyes beiktatás után kincstári illeték 30 kr.

A nyit-terben minden három hasabos garmond-sor díja 20 kr.

Az előfizetők, a hirdetések megszabásánál, 20%-nyi kedvezményben részesülnek.

A „Szabolcs” t. ez. olvasóihoz és barátaihoz.

Midőn a „Szabolcs”-ot megindítottuk, jeleztük az álláspontot, melyet elfoglalni igyekeztünk; megjelöltük a célt, mely felé törekedni, melyet elérni feladatunk tüztünk magunk elé.

Azóta egy negyed év telt el. Mennyiben közelítettük meg e kitzűzött célt; mily mérvben oldottuk meg feladatunkat: nagy érdemű olvasóink és barátaink ítéletére bízunk. Annnyit azonban lelki megnyugvással mondhatunk, hogy igyekezetünk önzetlen és őszinte volt.

Lapunk iránya, és célja jövőre is az eddigi marad; csak törekvésünket módosítjuk: amennyiben fokozott erővel folytatandjuk a magunkra vállalt nemes munkát.

Nagy és nehéz napok várnak ránk. Az országos belszervezkedés nagy munkája, a kiegyezkedési művelet, a nemzetközi viszony újabb kérdés tárgyaivá válnak. Ezen kívül a helyi érdekek, a megyei és községi tisztújítási mozgalmak, a nagy léptekkel előre törő társulási szellem nyilvánulásai, az anyagi jólét egyik fontos tényezője, az üzlet-élet, a kereskedelem, a polgári és társadalmi mozgalmak, mind oly dolgok, melyeket minden alkotmányos polgárnak éber figyelemmel kell kísérni.

E mozgalmak és küzdelmek tükre akar lenni a „Szabolcs”, amennyire erők, s lapunk kerete engedi.

Kérjük tehát a „Szabolcs” t. ez. előfizetőit és barátait: támogassanak e törekvésünkben továbbra is.

Az előfizetési feltételek maradnak. A díjak beküldésénél ajánljuk a jutányos és gyors posta-utalvány használatát.

Nyiregyháza, márcziushó 31. 1872.

A szerkesztőség. A lapkiadó-társulat.

Az állam és az egyén.

III.

A jogtudomány elmélete azt hiszi, hogy jogról tulajdonképen szó csak ott lehet, ahol társaság, ahol állam van.

Igaz, hogy a jog, értelmet, alakot és érvényt az emberek társulásával nyert; amennyiben a senkivel sem közlekedő, tehát a társaságon kívül élő egyének, jogra szükségse nincs: mindazáltal a jog fogalma, egyideű az emberiséggel.

Minden jognak forrása, az ősi vagy személyi jog, mely az egyének jogot ad a létre és a szabad működésre. Az emberiség összes jogai e két alapjogban sarkallanak.

Az ember tehát egyenlő jogokkal lép a világba; de a társadalom, az állam szabályozza, osztályozza és korlátozza ez ősi természetijogokat.

Mihelyt valaki társaságba lép, azonnal le kell mondania korlátlan egyéni szabadságáról; saját akaratát a közakaratnak

rendeli alá; mely közakarat azonban nem egyéb, mint az egyének közakaratának összessége.

Az egyéni akarat, ez alárendeltség által, természetesen veszt erejéből, amennyiben maga fölét urat, parancsolót emel; de más tekintetben nyer is: miután ekor az egyes is befolyást gyakorolhat a többire. Az egyéni akaratoknak ily módóni tömörülésével, az egyes tag urává lesz bizonyos részben az egésznek; alkotó elemét képezvén az állam érdekei fölött örökös hatalomnak.

A társaságban élés, a közös érdekek előmozdításán egyesült erővel működő testület, tehát az állam eszméjének is, természetes folyamán, hogy a közjólétet tárgyazó intézkedésekbe minden egyesnek joga legyen beleszólani s egyéni véleményét a másikéhoz adni, és hogy a társulati tagokra nézve, csak az a törvény lehet egyaránt kötelező, melynek alkotásába minden egyes befolyt.

Kisebkkörű társaságokban ez elméleti igazság nemcsak megállhat; de igen könnyen érvényesíthető is; nagyobb társaságban azonban, mint pl. az állam: gyakorlatilag csaknem kivihetetlen.

E körülmény, illetőleg nehézség alapokát sokan az államtudomány tökéletlenségében keresik; de tévesen. Az államtudomány elég szabatosan körülírja nemcsak; desőt világosan kijelöli az állam és egyén egymáshoz viszonyát a papiron. Az elmélet tehát nem hiányos. Maga a kérdés és az akadályok nehézsége az, melyen az állam és egyén érdekei összhangzábahoza-talanak, már kísérlete is rendszeren meghiusul.

Tudvalevő dolog, hogy mily szívós kitartással támadták meg a legjelesebb római imperatorok is a keresztényiséget, pedig korántsem vallási féltékenységből; hanem inkább azért, mert az oly vallásintézményt, melynek alapja az egyenlőség és egyéni szabadság: államellenesnek s a társadalmi rend feltorgatására legalkalmasabbnak találták.

Az államok sorsát intéző hatalmasak e nézettől a későbbi időkben sem távoztak el; sőt még ma is sok államban hódolnak e nézet igazságának.

Valahányszor fölmerült a gyújtó eszme, hogy az egyének, szemben az állammal, jogai is vannak, melyeket ez sem el nem vehet, sem nem korlátozhat; ahányszor csak ez ősi jogok visszaszerzése megkíséreltetett: a hatalom kezelői, majd a jogosság, majd az erőszak czime alatt, mindannyiszor találtak módokat és eszközöket, melyekkel eme hullámokat az állam hajójának utjából eltávolították.

De nemcsak a hatalom embereinek merev maguktartásában s az egyéni jogokkal szemben elfoglalt álláspontjuk daczos védelmében, hanem magában a kérdés természetében is igen sok oly mag és elem van, melyek nemcsak késleltetik a megoldást: desőt mondhatni, lehetlenítik azt.

Kétségbevonhatlan igazság ugyanis, hogy a különböző tényezőknek egymástóli

elválasztása s hatáskörük külön téreni kijelölése, mindig bizonyos nehézségekkel jár.

Igy van ez a jog és erkölcs fogalmával, mely két fogalomnak a gyakorlati téreni egyesítése épen oly zavart idézne elő s egyenesen az egyéni szabadságot veszélyeztetné, mint elválasztása az elméletben, ami magát a lényegét támadná meg. Valamint a nőnek és férfinak társadalmi állása nem vehető minden egyes összerű esetben külön tekintet alá: épen ugy nem lehet mindig külön szabályokat alkotni az erkölcs és jog részére. Hasonlót észlelhetni a vegytannál is, mely az élynyt és légenyt, a levegő jótékony hatásának megsérülése nélkül, képtelen egymástól elválasztani.

Nem különben állunk etekintetben, az állam és egyén közti viszonytal is; sőt amennyiben itt a részeket szerves kötelék fűzi össze: a viszony még szorosabbá válik.

Világítsuk be e tételt.

Nem-de, ha a munkás, a földmives, az iparos és tőkepenzes, munka- és erőképeségüket megkettőztetik: az állam is nyer erejében? És ha az állam a külföld előtt tiszteltben áll: a polgár önérzete is osztozik e tiszteletben? Nagyon természetes tehát, hogy az állam és egyén közti elválasztást csak úgy hidegen végrehajtani, épen oly eszélytelen dolog volna, mint a kettőnek cselekvési köreit mindenáron egyesíteni akarni.

Ezzel azonban nem azt akarom értetni, mintha például Augusztus uralma, mely mivel a római állam hatalmát növelte, egy-szersmind az egyén társadalmi és politikai helyzetére is jótékony befolyással lett volna; vagy hogy az egyén jogainak törvényes körvonalozása és biztosítása, káros: hanem csak azon nézetet kívánunk előtérbe állítani, hogy az állam és egyén működésének összhangban kell állani egymással és hogy e két hatalom érdekeinek merev ellentétbe állítása épen oly veszélyes, mint azok eszélytelen össze-tévesztése.

A hirdetések célja és hatása.

Az emberi művelődés fejlődési folyamatában, nem egy téves eszmével s helytelenül alkalmazott eszközökkel találkozhatni; de soha sem vert mély gyökereket az embereknl az a hit, hogy elegendő, ha valaki az ügyletek árjába dova magát, nyugodtan bevárja a szerencsét. A szerencsét üldözni, keresni kell mindig és mindenütt.

A kereskedő mindig tudta, hogy üzletének eredményus vezetésére nem elegendő magában, boltot nyitni s azt árúkkal megrakni. Már a legrégibb időkben szükségese tartatott, a közönséget az üzlet minőségéről tudósítani.

A XVII-edik században a londoni kereskedők előszóval hirdették üzletüket. A bolttulajdonos, üzlete előtt fennhangon sorolta el a nála kapható árucikkeket a járókelőknek.

E demokratikus eljárást a czimtablák váltották fel, melyeket a művész esetje csakhamar jelképesbített és minden gondolható jellegkel és jelképekkel ellátott. Festmény, aranyozás, medvéfok, repülő sárkányok és hatyuk voltak láthatók mindenütt.

Midőn később a sajtó előnyeit előtérbe léptek, azonnal akadtak ügyes emberek, akik a sajtó előnyeit igyekeztek részükre kizsákmányolni. Eszre vették a kereskedők, hogy a sajtó útján nem csak nevüket és lakásukat, hanem árúikat s azok árát is egész terjedelmében köztudomásra hozhatják: miáltal nemcsak azok figyelmét vonhatják magukra, illetőleg üzletükre, akik boltjuk előtt elhaladtak; hanem csaknem az egész világot. Korunk, a hirdetések, a reklamok korszaka.

sekben egyszersmind a biztosító közönség is meglett nyerve. A részvények elhelyezése eddig a tőkének csak egy százalékába került.

Jelenleg az ideiglenes választmány által a maga kebeléből a befizetések elfogadására alkalmazott napi biztosok, a pénztárnok, az ellenőr, a könyvvezető, mind, minden díj nélkül működnek, hogy a társulat a szervezkedés megkezdéseig kiadásokkal ne terheltesse.

A vidéki városokban alakított ily nemű intézetek még a kevésbé drága igazgatás és vezetés előnyében is részesülnek. A vidéki intézetek hivatalnokai kevesebb fizetéssel megelégszenek. A Tisza összes igazgatósága üzleti helyiségei évi bére nem emelkedik felül 3000 fton. Az igazgató tanácsosok jelenléti jegyei csak 8 ftrtal díjaztatnak, a takarékoság elve itt s általában minden tekintetben érvényesítették, s míg például a pesti bizto-ító intézet alapítási és szervezési költségei az alaptöke 24 és 1/2%-át, a Victóriánál 14 1/2%-át, a Hazánál 26 2/3%-át vették igénybe: addig a „Tisza“-nál e költségek az alaptöke 6%-ára vannak előírányozva.

Igaz aztán az is, hogy itt az alaptöke, az alapítás után semmi nyereségre nem számoltak.

Az évi költségek az első magyar általános biztosító társulatnál a díjbevédek 17 3/4, a pestinél 13 1/2, a nemzeti biztosító intézetnél 16, a Victóriánál 23 1/2, a Hazánál 32 2/3, tehát átlagban a díjbevédek 23 1/2%-át emésztik fel, a Tiszánál pedig csupán 12 1/2%-ot.

Számításba veendő még az is, hogy míg az ily alapokra fektetett biztosító intézet, nem csak hogy kifizeti magát, hanem előre láthatólag nevezetes nyere-
ményt is fog eredményezni, a jelzálogintézet csaknem minden kiadás nélkül fog a részvényesek javára folytatni.

Kétségbevonhatlan tény az, hogy a tüzbiztosításnál a színházak, hajók, gyárak biztosítása igen nagy kockázattal jár, melynek terhét többnyire a házbirtokok és mezei gazdák viselik.

A „Tisza“, mint szerény vidéki biztosító intézet, mely nem fog azon hiúság után áhítozni, hogy első rangú intézet legyen, e veszélyes biztosításokat kizárja üzletköréből, s ez által képesítve lesz, a biztosítási

díjakat házakra és gazdasági tárgyakra nézve alább-
szállítani

A jelzálogosztály üzletkörébe felfogja venni: fekvőségek vásárlásának és eladásának közvetítését, a haszonbérfizetések biztosítását, s haszonbér szerződés kötésének közvetítését; más hitelintézetek követeléseinek átvételét; hitelintézetek alapítását, hitelszer-
ződést földbirtokok részére, folyó számlára, (betáblázás által biztosítva) községi kölcsönök eszközését egyhá-
zak, iskolák, s utak építésére.

Magyarországban évek óta a kisbirtokok osztálya gazdálkodott legjobban, mert ezek még nem ismerik szükségleteikben a fényűzést, bevételük pedig növe-
kedtek a magyar községekben alakult takarékpénztár-
rakba betett tőkék legnagyobb része, ezen osztálytól származik.

Alsómagyarországban számos oly község van, hol a községi adót nem ismerik, mert a községi igazgatás költségeit az illető városok és helységek fekvőségei jövedelméből fedezik.

E községek többnyire vasutak által érintettek; de hiányoznak az ezen vasúthoz vezető csinalt utak. Iskoláik a legjobbak az országban, de még ezeket is sokkal jobban lehetne berendezni, különösen most, amíden az új iskolai törvények értelmében még nagy-
számu iskolák építendők.

E községeknek az elsorolt okokból tetemes beru-
házásokra van szüksége; s pontosabb fizeteket, bizto-
sabb adásokat, mint e községek, az egész országban nem lehet találni.

Mind ezeknél fogva a „Tisza“ alapítása időszerű és szükséges volt s az alaptöke komolyan hozzá is lát-
tak a munkához, s az intézet alapításánál gondosan ügyeltek elkerülni minden hibát, miket más intéze-
tek alapításánál a tapasztalás olyakul tüntetett fel, valamint elkerültek minden fölösleges kiadást.

A „Tisza“ biztosító bank tervezetét Szepessy Kálmán, egy jeles szakember készítette. A jelzálog-
intézetnek pedig a biztosítással egybekötését az intézet Mórincz Pál indítványja folytán határozta el.

Már ki vannak szemelve azon egyének is, kik az intézet helyes vezetése iránt kellő biztosítékot nyújtanak.

Debreczenben minden vállalat példás soliditással vezetetik. Mig másutt a gőzmalom évek óta veszte-
séggel dolgoznak, a debreczeni „István“ gőzmalom, valamint a többi vállalatok, folyvást tetemes osztalékok adnak, s mi ennél fogva azon reményünket fejezzük ki, hogy gondos vezetés mellett a „Tisza“ is virágozni fog.

A birtokok és haszonbérletek eladásának és rész-
letekre felosztásának közvetítése igen szép eredmén-
nyel folytathatják e vidéken s az üzlet ezen ága nagy nyere-
ményt ígér.

Mindenek okból a legjobb lelkiismer-
rettel ajánlhatjuk e vállalatot tőkepénze-
seink figyelmébe. („Debreczen“)

A nyiregyházi terményesarnoknál ápril. hó 13-án bejegyzett terményárak.

Piaczi ár		Kereskedési ár 100 köbölközve
Rozs 60—60 fontos	3 55—60	
78—80		3.60—66
81—82		
Buzsa 82—89		vámmáza szer. 5.10—90
Arpa	2.50—60	2.60—65
Zab	1.75—85	
Tengeri	3.25—50	
Köles		
Bab, tiszta fehér	0.60—00	
Káposztarepezo		
Lenmag		
Gomborka		
Kendermag		
Mak		
Napraforgóolaj		22.50—23.50
Szesz 20 foku magy. iteze	24	

Felölös szerkesztő: K. Kmethy István.

Bér-szobák.

Nyiregyházán a pazonyi utczában 806-ik számháznál két butorozott szoba együtt Sz.-Györgynaptól kiadó. Esetleg örökáron is eladó. A feltételek iránt tudakozódhatni ugyanott Reichman Salamonnál.

HIRDETÉSEK.

Egy okleveles, külhonban is tanult s Magyarországon is grófi uradalomban szolgált gépész, szolgáltatásra bármely perczben ajánlikozik. — Értekezhetni a szerkesztőségél.

3—3 Magyar Dániel.
(Szarvas-utca 20. szám.)

Tamási Ferencz háza f. é. apr. 22-én d. e. 9 órakor a telekkönyvi hivatalban közárverés útján el fog adatni. A feltételek ugyanott és Nádasz Lajos ügyvéd urnál megtekinthetők.

(0—1)

(6—3) HIRDETMÉNY.

Az alulirt szénügyökség a t. iparos és egyáltalán a szénfogyasztó közönség szives tudomására hozza, hogy az itteni piaczon különféle minőségű morva-ostriáni és porosz szénfajokból raktárt fog tartani.

Kassa és vidékének képviselőt Donáth Ede ur (Kassán, Malom-utca 2. sz. a.) vette át, kihez mindennemű becses megbízás közvetlenül intézendő
A cs. kir. szab. kassa-oderbergi vasutiszénügyökség.

HIRDETMÉNY.

A kisvárdai takarékpénztár részvényesei 1872-ik év ápril hó 28-ik napjának d. utáni 3 órájára Kis-Várdában, a nagyvendéglőben tartandó nagy gyűlésre, tisztelettel meghivatnak.

A gyűlés tárgya a részvények utáni másik 50% alap-tőkének befizetése leendő.
Kis-Várda, ápril hó 5. 1872.

Hrabóvszky Rudolf
egyleti elnök.

(3—2)

A oujtosul,

(3—1)
a liget mellett jobb felől, az 1-ső szakaszban. 1 hold föld, fiatal oltványokkal körül ültetve s 12 ölnyi kültetett garánciál, szabadkézből bármely perczben megvásárolható bővebben értekezhetni e lap szerkesztőségénel.

FELHIVÁS!

Azon biztos meggyőződéssel, hogy minden hazafi, a magyar gyárpar előmozdítása iránt érdekel és meleg rokonszenvvel viselkedik, bátrak vagyunk a t. közönség figyelmét arra felhívni, hogy az

„első magyar losonczyi posztó-gyárat“

egy részvény-társaság vette át, mely Magyarország gyárparának kiterjesztését czélul tűzvéni ki magának, e végett ezer darab részvényt bocsát ki aláírás útján.

Egy egész részvény ára 500 ft.
fél részvény ára 250 ft. (2—2)

Az aláírásnál 10% fizetendő be.
Előjegyezhetni Stern Emánuel és fia kereskedésében Nyiregyházán.

A losonczyi posztó-gyár alapítói.

Kelt Losonczon, april havában.

HIRDETMÉNY!

Melynélfogva közhírré tétetik, miként a méltoságos és tettes Kállay család közös tulajdonához tartozó N.-Kálló városabeli nagyvendéglő épület, az ezzel kapcsolatos vendég-ellátási és italméresi joggal; — továbbá ugyancsak N.-Kálló városában Nyiregyháza, Kik-Kálló, Balkány, Napkor és Debreczenbe vezető utczákon egy-egy koresma-helyiségben az italméresi és végre a vásár- s vásmszedési jognak gyakorlata, az 1872-ik év szeptember hó 29-ik napjától kezdve, három egymásutáni évekre, — a folyó 1872-ik év május hó 2-ik napján, délelőtt 10 órakor Nagy-Kálló városában, a nagyvendéglő helyiségében tartandó nyilvános árverés útján, haszonbérbe fog kiadatni, melyre a bérleti kívánók azon megjegyzéssel hivatnak meg, hogy a bérleti föltételek alul írott lakásán Nagy-Kállóban mindenkor megtekinthetők.

Kelt N.-Kállóban mart. 10-én, 1872.
Róza István,
mint a Kállay család közös megbizottja.

Hirdetés.

(3—3)
Kállay Ákosné önmagásága részom (Tisza-Lök mellett) birtokán 600 (per 1000) ölév 1 hold első osztályu ugar legelő bérbeadandó. — A bérleti kívánók vagy Kállóba a tulajdonosnénel, vagy Nyiregyházán S. Kohn Herman urnál jelenkezhetnek.

(0—1)

tisztelettel
Főszakkerly József,
a hárs aláfele emeztet
nyári és téli étkező helyiségre.

Áhított tisztelettel jeleníti a n. é. helybeli és vidéki közönségnek, hogy f. é. ápril hó 16-tól kezdve, a pazonyi-utczában levő Bodnár István-féle házban s az ahöz tartozó sejtmentre nyúló kertben,
99 A H Á R S A L Á
étkező helyiséget
cím alatt, egészen új berendezéssel és díszes nyaralóval ellátott rendezvén be, a nevezett naptól kezdve, délben és este, a legújabb módú díszes mellék, étlap szerent és bérlettel bármikor étekezni.
Tisztelettel ahahírotnak ez étkező berendezésénél az levén kitűzött czélja, hogy a vendéglőkre nialt utak és hálgyék, a legzárleasabb ételtek és italok étekezés mellett, a kényelemből is kellemes részesítjenek: semmi álluzottat sem kímél, hogy ételkiben minden igényeknek eleget tölhessen.
A konyha, házához is kesszénytel szolgál ki ételkeket.
A felszolgáló személyzet fölvelelend, arra is kireló figyelm fordítatott, hogy azok nagy rend és tisztaság, mint erőltési te-kinetekben is megfeleljenek a n. é. közönség kívánalmának.
Azon reményben és hitben, hogy a n. é. közönség melk-nyolva előleges álluzottatellátomét, a hárs aláfele emeztetvélendnek a nyári nap melege elől s nem vonamadják meg étkező helyiségemről a kiterjedendő partolást, manradtam
Nyiregyházán, ápril hó 11. 1872.